הלכות שחיטה

ילקוט יוסף

מתוך ילקוט יוסף, מאת הרב יצחק יוסף.
הטקסט נלקח מאתר «ילקוט יוסף חינם – האתר להפצת יהדות» (yalkut.info).
זכויות היוצרים על הטקסט שמורות לבעליהן. הקובץ נועד ללימוד בלבד ואינו למכירה.
geulaquiz.com

סימן א׳ – הלכות שחיטה ומי הראויים לשחוט

א נאמר בתורה (דברים יב): וזבחת ואכלת וגו׳ כאשר צויתיך, ואמרו בגמרא (חולין כח.), תניא, רבי אומר, מלמד שנצטוה משה רבינו על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף, ועל רוב שנים בבהמה. והיינו, שנצטוה משה רבינו על השחיטה. ומצות השחיטה נוהגת בין בבהמה בין בחיה ובין בעוף. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד א. ושם בדין צער בעלי חיים בשחיטה]

ב יש אומרים שאין מצות השחיטה ככל תרי״ג מצוות שיש מצוה לקיימן, אלא השחיטה היא רשות, שאם בא אדם לאכול צריך לשחוט קודם אכילתו, כדי לסלק את לאו דנבילה. ויש אומרים דאף שאין המצוה חיובית, מכל מקום אם שוחט מקיים מצוה מן התורה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ סימן א׳ הערה ב׳, עמוד ד. ושם נפ״מ אם יש מצוה בשחיטה או לא]

ג הכל כשרים לשחוט אפילו נשים ואפילו עבדים. ומן הדין אשה כשרה לשחוט אפילו לכתחלה, ויש מקומות שנהגו שלא ליתן לאשה לשחוט, ואין חכם העיר נותן היתר שחיטה לנשים. ואף על פי כן אם אשה עברה ושחטה, בודקים אותה אם היא בקיאה בדיני שחיטה ושחטה כהוגן, שחיטתה כשרה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד י׳. ושם אם אפשר להעמיד אשה כמשגיח כשרות, ובדין עד אחד נאמן באיסורין גבי אשה. וע״ע ביביע אומר ח״י בהערות לרב פעלים חיו״ד סימן ד׳ אם סומכים באיסורים על אומדנא, וכן בדיני ממונות].

ד קטן שאינו יודע לאמן את ידיו לשחוט, אין מוסרים לו לשחוט אפילו אם אחר עומד על גביו. אבל בדיעבד אם שחט שחיטתו כשרה, אם היה אחר עומד על גביו. ואם הקטן יודע לאמן את ידיו לשחוט, ושחט כמה פעמים ורואים שיש לו אומנות יד לשחוט, מותר לו לשחוט לכתחלה, אם אחר עומד על גביו, אבל לא יברך על השחיטה, אלא ישמע הברכה מאחר. ואם שחט בינו לבין עצמו, אף על פי שיודע הלכות שחיטה, שחיטתו פסולה. [ילקוט יוסף דיני חינוך קטן עמוד רנה. ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד יד בהערה]

ה נער בן י״ג שנים ויום אחד, שאין ידוע אם הביא ב׳ שערות או לאו, ויודע לאמן את ידיו בשחיטה, יש אומרים שמותר לו לשחוט אף כשאין גדול עומד על גביו. שיש לסמוך על חזקה שמסתמא הביא ב׳ שערות גם בענינים של תורה. ויש חולקים. ואף שהעיקר כסברא ראשונה, מכל מקום יש להיוועץ ברב העיר בענין קבוע זה, שלא יבואו לידי מכשלה. [ילקו״י דיני חינוך קטן ובר מצוה עמוד רנו].

ו תינוק שנמצא במקום שמחצה ישראל ומחצה עכו״ם, שדינו כספק ישראל, יש אומרים דאם שחט [אחר שגדל] שחיטתו כשרה, דחשיב כבר זביחה. ויש חולקים. [ילקו״י שם עמוד רנז]

ז הדבר ברור דאף שוחט שאינו רואה בלי משקפיים, כשר לשחוט עם משקפיים, ואין בזה חשש. ובלבד שרואה היטב עם משקפיים. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד כ׳. שו״ת יחוה דעת ח״ב ס״ס כח, ובחלק ד׳ עמוד קג, ובחלק ז׳ תאו״ח סימן יח, ובילקוט יוסף שבת כרך ה׳ עמוד שכ]

ח מעיקר הדין שחיטה מיושב כשרה, ומכל מקום יש לחוש בזה לדרסה. ולכן יש אומרים שאפילו בדיעבד אם עברו ושחטו מיושב, אין להתיר את הבשר אלא בהפסד מרובה. ואם יודע בבירור שלא ידרוס אף כששוחט מיושב, מותר לו לשחוט לכתחלה מיושב. אבל אם אין השוחט יודע שיש לחוש לדרסה כשהוא שוחט מיושב, אין להניחו לשחוט מיושב, דכיון שאינו יודע לא יתבונן להרגיש בזה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד כא]

ט על הרבנים שומרי משמרת הקודש לעמוד על המשמר בכל הנוגע להמשך קיום השחיטה הספרדית בירושלים, ואין להתחשב בטענות של איחוד העדות במנהגי הלכה, כשם שאנו חלוקים במנהגינו בנוסח התפלה ושאר ההלכות, ואין בזה משום שתי תורות ואגודות אגודות. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד כא. יבי״א ח״ו או״ח ס״ס מג. וחאהע״ז סי׳ יד אות ו]

י אסור להמם את הבהמה במכת חשמל קודם השחיטה, דיש לחוש בזה לאיסור נבילה. אך אם נותנים מכת חשמל קטנה [12 וולט] כדי לגרום לבהמה ללכת לשחיטה [אחר שהיא נעצרת מהליכתה מפחד], יש להקל. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד כב]

יא שוחט שעשה סימן בראש הכבש השחוט, ואמר שהוא טריפה, ואחר כך אמר שהיה כשר ועשה הסימן כדי שישאר לו ליקח ממנו בשר, נאמן. ויש אומרים שכל זה לאחרים שמותר להם לאכול מהבשר, אבל לו עצמו אסור לאכול מהבשר. ויש מתירים הבשר גם לו עצמו. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד כג. יבי״א ח״ה אהע״ז ר״ס ג]

יב יש מי שאומר שמותר לקצב המוכר בשר לחתום על ערבות בנקאית עבור שוחט, ואין לחוש בזה לא משום מתן שוחד [שעל ידי כך השוחט יכשיר בשבילו את הבהמות ששוחט אצלו], ולא משום לזות שפתים. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד כג]

יג גאוני עולם בדורות הקודמים גדרו גדר שלא לקנות בשר משחוטי חוץ, כשישנה שחיטה כשרה ומתוקנת בקהלה. ולכן קהלות קודש שיש בהם שחיטה כשרה ומתוקנת, הרי קניית הבשר הכשר המובא לעיר מחוץ לעיר, פוגעת בהמשכת השחיטה הכשרה בעיר. ולכן כל מי שחרד לדבר ה׳ עליו

להשפיע על כל שלומי אמוני ישראל לבל יקנו בשר חלק אלא אך ורק מן השחיטה המקומית, ולחזק בזה את המשך השחיטה המקומית, וישאו ברכה מאת ה׳. אולם אם קניית שחוטי חוץ באה לטובת הקהלה, כגון שאין ביד התלמידי חכמים יכולת לקנות משחיטה מקומית, ולא תגרום להרס השחיטה המקומית, או באופן שאם יביאו משחוטי חוץ בשר חלק למהדרין ובמחיר מוזל, הרבה ימנעו מלקנות בשר כשר, ויקנו רק בשר חלק, או שרכישת שחוטי חוץ באה מסיבת הקפדות יתר על הכשרות, בכל אלה אפשר להביא בשר משחיטת חוץ. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד כד]

יד שוחט היושב שבעה על בנו או על בתו, ואין לבני העיר שוחט נאמן בעיר אלא הוא, מותר לו להמשיך לשחוט בשבעת ימי האבלות. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד כד. ילקו״י על הלכות אבלות מהדורא קמא חלק ז׳ עמוד קכד]

טו יש להתיר לשחוט בהמה או עוף, אחר ראש חודש אב, [אף על פי שהמנהג הוא שלא לאכול בשר אחר ראש חודש אב], כל שיש חשש שאם לא ישחטו בימים אלה יבואו אנשי העיר לאכול נבילות וטריפות ח״ו. ובפרט כשיש לתלות שקונים את הבשר לצורך שבת חזון, או לצורך סעודות מצוה שחל זמנם בימים אלה, או לצורך הימים שאחר תשעה באב [ושומרים את הבשר בתא ההקפאה כפי שמצוי היום]. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד כד. יחו״ד ג׳ סי׳ לח]

טז יש אומרים שאם שוחט בתשעת הימים שבין ראש חודש אב לתשעה באב, ואין אוכלים מהבשר כלל, אין לברך על השחיטה, אלא אם כן הבשר לא יסריח קודם השבת, או שישאר עד אחר תשעה באב. דכיון דכתיב וזבחת ואכלת ואם אינו אוכלו אינו מקיים מצות שחיטה, ממילא בתשעת הימים שאסור לאכול בשר, אין לו לברך על השחיטה. אולם אם שוחט על דעת לאכול, אף על פי שאחר כך נאנס ולא אכל מהבהמה או מהעוף, אין ברכתו ברכה לבטלה לכולי עלמא. ובלאו הכי דעת האחרונים שהשוחט כדי להאכיל פועלים גויים, או שצריך לדמו בלבד מברך על השחיטה. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד כו]

יז כל אדם מישראל הבא למלאכת השחיטה, צריך שילמד תחלה כל הלכות שחיטה, ואחר שיהיה בקי היטב בהלכותיה, עדיין לא ישחוט בינו לבין עצמו שמא יתעלף, רק ישחוט בפני חכם כמה פעמים עד שיתחזק בשלשה פעמים רצופים שהוא אומן יד ואינו מתעלף. וכל שוחט צריך שיחזור לפרקים על הלכות שחיטה שיהיו שגורים בפיו ובלבו שלא ישכחם. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד כז]

יח יש אומרים שגם מי שהוא זקן מופלג יכול לשחוט, כל שאין ידיו רותתות. ויש חולקים ואומרים שאין להתיר לו לשחוט, כי קרוב הדבר שנתקלקלו והם בעצמם אינם מרגישים שידיהם רועדות. ויש אומרים שהוא מבן שמונים שנה ומעלה. ולדינא, הכל לפי מה שהוא אדם, דאם הוא תש כוחו ויש לחוש שמא ידיו רותתות, לא ישחוט אפילו מבן חמשים שנה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד כט]

יט סומא לא ישחוט לכתחלה, אלא אם כן אחרים רואים אותו. ויש אומרים שאף אם אחרים רואים אותו אין לו לשחוט, ובלא שעת הדחק נכון לחוש לדבריהם. ובכל אופן אם עבר ושחט שחיטתו כשרה, אך צריכים לבדוק הסימנים אם נשחטו כהוגן. וגם צריך שיהיה אדם שמרגיש הכל במשמוש היד כדרך הרבה סומים. ואין חילוק בכל זה בין סומא שלא ראה מאורות מימיו, לבין פיקח שנסתמא אחר כך. [ילקוט יוסף איסור והיתר א׳ עמ׳ ל]

כ ערום לא ישחוט לכתחלה, מפני שאינו יכול לברך. וכן אין לשחוט בגילוי ראש, שהרי אינו יכול לברך על השחיטה. ומכל מקום אם עבר ושחט [כשהוא ערום, או בגילוי ראש], בין אם בירך על השחיטה בין כששחט בלא ברכה, שחיטתו כשרה. [איסור והיתר כרך א׳ עמ׳ לא].

כא עז שהיה לה קרניים גדולות וקצת מהן היו שוכבים על הצואר, אבל בין קרן לקרן מקום שחיטת הסימנים, היה נראה וגלוי, יש מי שהורה דחשיב כדיעבד, ויש להכניס הסכין תחת הקרניים ולשחוט, ושאין לחתוך הקרן, משום צער בעלי חיים. ודעת רבינו יוסף חיים שיש לחתוך הקרן, ואין לחוש משום צער בעלי חיים. אבל נראה שהיותר נכון לנהוג כנזכר, ולחוש משום צער בעלי חיים. [יביע אומר ח״י בהערות לרב פעלים חלק יו״ד סימן א].

סימן ב׳ – שחיטת מומר

א שחיטת עובד כוכבים נבלה, אפי׳ אם אחרים רואים אותו שוחט כדין. [איסור והיתר א׳ עמו׳ לג]

ב ישראל מומר האוכל נבילות לתיאבון, אין למנותו כשוחט ובודק. ומכל מקום כשאין מוצאים שוחט כשר, מעיקר הדין מותר ליתן לו סכין בדוק [שנבדק על ידי ישראל אחר], ולסמוך על שחיטתו. ובלבד שיהיה ידוע לנו שהוא יודע הלכות שחיטה, וגם שיהיה ידוע לנו שאוכל נבילות רק כאשר אינו מוצא בשר כשר. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד לד]

ג מומר לתיאבון ששחט בלי שישראל אחר [כשר] בדק תחלה את הסכין, אפילו אם המומר נשבע ששחט בסכין יפה, אינו נאמן. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד לח]

ד שוחט שעד אחד העיד עליו שהאכיל נבילות וטריפות לישראל, ואנשים רבים מעידים שלא בפניו על מעשיו המכוערים, הן בענין ניתוק הסירכות, והן בחילולי שבת ויום טוב, אך אינם רוצים להעיד בפניו, כי הוא גברא אלמא וחשוד על שפיכות דמים, חובה להעבירו ממשרתו, דאף על פי שאין

מקבלים עדות שלא בפני בעל דין, במקום שיש רגלים לדבר, והוא מילתא דאיסורא, לדעת רבים מגדולי הפוסקים רשאים לקבל עדות שלא בפני השוחט ובודק, שכל ישראל בעלי דין לזה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד לח]

ה שוחט ובודק שאשתו הולכת בגילוי ראש ברשות הרבים, וטוען שאין אשתו שומעת לו לכסות את שער ראשה ברשות הרבים, אין להעבירו ממשרתו בשל כך, והשוחט ובודק זה עומד בחזקת כשרות, ואין להדיחו ממשרתו. ויותר יש להקפיד בזה על שוחט ובודק שמחנך את בניו ובנותיו בבתי ספר חילוניים, שיש חשש שבניו יצאו שורש פורה ראש ולענה, ומחללי שבת, ומזלזלים באיסורי תורה בעטיו של האב הזה, ולכן אם יתרו בו ולא יאבה שמוע, צריכים להעבירו ממשרתו, שנראה שהוא קל דעת ביראת שמים, וכל מצותיו ותורתו מן השפה ולחוץ. [ילקו״י איסור והיתר א׳ עמוד לח. יבי״א ח״ג אהע״ז סי׳ כא, וח״ד יו״ד סימן א]

ו שוחט שהלך פעם אחת למבחן אצל קהלה קונסרבטיבית במטרה לקבל אצלם משרה, ולא התקבל אצלם, וכיום הוא מוחזק לשומר תורה וזהיר במצות, אם הרבנים מעידים עליו שכיום הוא שומר תורה ומצוות אפשר לסמוך על שחיטתו. [איסור והיתר כרך א׳ עמ׳ מג]

ז שוחט ובודק שנעשה שותף לעוברי עבירה במכירת ובעשיית סחורה בדברים האסורים באכילה מן התורה, יש להזהירו שאם ימשיך בזה נאסור את שחיטתו. ואם גם לאחר שהוזהר על כך מהרב המקומי לא אבה שמוע, והוא ממשיך בדרכו, יש לאסור שחיטת השוחט ובודק הזה, וכל הירא את דבר ה׳ עליו להזהר שלא לאכול משחיטתו, כמבואר בפוסקים, שאפילו מי שנחשד על איסור קל בלבד, פסול להיות שוחט ובודק לרבים, פן יכשילם בהרבה מדיני שחיטה ובדיקה שהם מדברי סופרים או מחומרות הגאונים, ומכל שכן שבדיקת הסכין צריכה להיות ביראת ה׳ על פניו, וכל שעובר על איסור דרבנן, קים לן בגויה דלא רמי אנפשיה לבדוק הסכין כדת. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד מג]

ח שוחט שנמצא בידו עון גזל, ובעקבות כך ביקש ממנו הרב המקומי שיתחייב בכתב ויקבל עליו באלה ובשבועה ובתקיעת כף שלא לשחוט אפילו לעצמו בלי רשות הרב של הקהלה, ואכן חתם על התחייבות כזו, וקיבל עליו באלה כנז׳, ואסר עליו שחיטתו אם ישחוט בלי רשות הרבנות. וחזר בו, אם ביטא בשפתיו כל הנוסח הכתוב, יש לאוסרו איסור עולם, ולהדפו ממשמרתו ולא תעשינה ידיו תושיה, אבל אם היה רק בכתב, רבו המקילים בזה. ובפרט שבא בטענה שלא אסר שחיטתו רק לאשכנזים ולא לספרדים. ומכל מקום יש להתחשב עם הנסיבות שהביאו לחתימתו הנז׳, וכגון שנמצא בידו עון גזל, ולכן אסור לתת לו לשחוט לא עופות ולא בהמות גסות. והסומך עליו מכשיל את הרבים וחטא הרבים נשא. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד מד]

ט שוחט עופות שהיה עומד ושוחט ביום טוב אחר חצות היום, ומקבל כסף בפרהסיא עבור שחיטתו, והוסיף חטא על פשע שנשבע בכינוי ״השם״ לשקר בבית דין, שלא היו דברים מעולם, ואף נבדקו כמה פעמים סכיני השוחט בשעת השחיטה ונמצאו פגומים, יש להעבירו משחיטתו, ואף שאין לפוסלו למפרע, יש להעבירו ממשרתו כשוחט, אלא אם כן יעשה תשובה, שילך למקום שאין מכירים אותו, ויוציא טריפה לעצמו בדבר חשוב, או יחזיר אבידה בדבר חשוב, שאז בודאי עשה תשובה בלי הערמה. [איסור והיתר כרך א׳ עמ׳ מה]

י בעיר שיש בה קראים, על נציגי השלטון לדאוג שבשום אופן השחיטה שלהם לא תהיה באותם ימים שהשחיטה הסדירה שלנו מתנהלת, וכן יש להקפיד שהשחיטה לקראים לא תיעשה במיתקנים של בית המטבחיים, אלא במקום שחיטת אונס, ואם הקראים לא יעמדו בהסדר זה יש להפסיק מיד את השחיטה שלהם בכל תוקף. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד מו]

יא שוחט עופות הממונה לשחוט לצורך הצבור, שנמצאת סכינו פגומה בשעת שחיטה אפילו רק פעם אחת, מעבירים אותו לזמן מה, ואם היה שוחט אדם כשר וירא שמים ורק בשגגה יצא כן מתחת ידו, מחזירין אותו אחר שיקבל דברי חברות, והכל לפי ראות עיני הרב הדיין. [יביע אומר חלק ט׳ חיו״ד סימן א עמוד ער].

יב נוהגים שהשוחטים מראים את סכיניהם לרב העיר בין כסה לעשור, ועומדים למבחן בפניו. וחובה קדושה על הרבנים די בכל אתר ואתר להשגיח בעין פקוחה על השוחטים, בפרט בליל ערב יום הכפורים, ולהסיר המכשולות עד כמה שאפשר, וכאשר יקרה חסרון הרגשה בפגימת סכין, יש להעביר את השוחט כשניכרים הדברים שהיתה רשלנות מצדו. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד מו. נהר מצרים. ילקו״י מועדים עמ׳ עז. חזו״ע הל׳ יוהכ״פ]

יג השוחטים עופות בליל ערב יום הכפורים, עליהם להזהר שלא לשחוט אלא אצל שוחט מומחה וירא ה׳ מרבים, וזהיר היטב בבדיקת הסכין לפני ואחרי השחיטה כדת, וזה אפילו בשאר ימות השנה, ומכל שכן בליל ערב יום הכפורים. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד מו]

סימן ג – כוונה בשחיטה

א שחיטת חולין אינה צריכה כוונה, ואפילו מתעסק בעלמא לחתוך, ונמצא ששחט כהוגן, שחיטתו כשרה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד מז. טוש״ע יו״ד סי׳ ג ס״א]

ב אם היתה הסכין מונחת בחיקו או בידו, ונפלה מידו או מחיקו שלא בכוונה ושחט, שחיטתו פסולה. אבל אם הפיל הסכין מידו [ולא נפלה מאליה], אף שלא נתכוין לשחוט שחיטתו כשרה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד מז. ושם בדין אותו ואת בנו בשחיטת גרמא]

ג שוחט שאמר בפירוש קודם השחיטה שמתכוין ששחיטה זו לא תהיה [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד מח. יבי״א ח״ב חיו״ד סי׳ יד אות יג]

סימן ו , י – במה שוחטין

א סכין שצדו האחד מגל, וצדו השני יפה, לכתחלה לא ישחוט גם בצד היפה, גזירה שמא ישחוט בצד האחר. ואם שחט בצד היפה, שחיטתו כשרה. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד נ]

ב וכן סכין ארוכה שיש בה פגימה, ונשאר בה שיעור שחיטה בלא פגימה, לכתחלה אין לשחוט בה אפילו במקום היפה, ואף אם כרך מטלית על מקום הפגימה. ובדיעבד אם שחט בסכין זה, ואמר ברי לי שלא נגעתי במקום הפגימה שחיטתו כשרה. [שם עמוד נ]

ג סכין ששחט בו כשרה, ואף על פי שהסכין מלוכלך בדם מותר לשחוט בו פעם אחרת. אבל אסור לחתוך בסכין דבר רותח. ואם רוצה לחתוך בו דבר צונן, צריך להדיח את הסכין קודם החיתוך. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד נ]

ד סכין ששחט בה, ואחר כך נמצאת הבהמה טריפה, אסור לשחוט בסכין עד שידיחנו במים היטב, או יקנחנו בדבר קשה. ויש נוהגים לקנחו יפה בשיער הבהמה בין שחיטה לשחיטה, ושפיר דמי. ואם שחט בו בלא הדחה, ידיח בית השחיטה. [איסור והיתר כרך א׳ עמ׳ נא]

סימן יא – באיזה זמן שוחטין

א לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה. אבל אין שוחטין בלילה אלא לאור האבוקה, או אור חשמל. אבל אין לשחוט כנגד הלבנה. וכן אין לשחוט ביום במקום אפל. ואם שחט שחיטתו כשרה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד נג]

ב השוחט בשבת וביום הכפורים, אף על פי שאילו היה מזיד בשבת מתחייב בנפשו והיה לוקה ביום הכפורים, שחיטתו כשרה. ואמנם מצד מעשה שבת במזיד אסור לו לעולם לאכול מהבשר, ובשוגג מותר לכולם במוצאי שבת. [ילקו״י שם עמוד נד. שבת כרך ג׳ עמ׳ קיא]

ג רבים נמנעים מלאכול לב של בהמה, שהוא גורם לשכחה, כמבואר בגמרא (הוריות יג:). והוא הדין לגבי לב של עוף. ולדברי המקובלים טוב להזהר גם מלאכול מוח או כבד של בהמה או עוף. [הליכות עולם חלק ו׳ עמוד קנו].

סימן יג – איזה בעלי חיים צריכים שחיטה

א בהמה, חיה ועוף, טעונים שחיטה, אבל דגים וחגבים [כשרים] אינם טעונים שחיטה ומותר לאוכלם מתים. ומותר לחתוך מהם אבר ולאוכלו, ואין צריך להמתין עד שהדג או החגב ימותו. אולם אין לאוכלם חיים, משום בל תשקצו. [ילקוט יוסף איסור והיתר א׳ עמוד נה]

ב השוחט את הבהמה ונמצאת כשרה, ומצא בה עובר בן שמונה חדשים, בין חי בין מת, או בן תשעה חדשים מת, מותר באכילה, ואינו טעון שחיטה. ואם מצא בה בן ט׳ חודשים חי, אם הפריס על גבי קרקע טעון שחיטה, אבל שאר טריפות אינן אוסרים אותו. ואם לא הפריס על גבי קרקע, אינו טעון שחיטה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד נה]

סימן יד – דין עובר שנמצא במעי הבהמה

א בהמה המקשה לילד בשעת שחיטה, והוציא העובר את ראשו, אף על פי שהחזירו הרי הוא כילוד, ואין לו דין של בן פקועה, וגם אם לא הפריס על גבי קרקע צריך לשוחטו. לפיכך אם הוא בן ח׳ חודשים חי או מת, או בן ט׳ מת, אסור. [ואם העובר חי אחר כך ח׳ ימים, מותר, שהוכח שאינו נפל]. ואם הוא בן ט׳ חי ניתר בשחיטת עצמו. [איסור והיתר א׳ עמ׳ נט]

סימן טו – שחיטה קודם יום השמיני

א אפרוח כל זמן שלא יצא לאויר העולם אסור באכילה. ולאחר שיצא לאויר העולם מותר לשוחטו מיד. ואפילו לא גדלו הנוצות ולא נתפקחו עיניו, מותר. ומכל מקום לכתחלה יש להמתין שלא לשוחטו כל עוד לא נפתחו עיניו ויגדלו הנוצות שעל כנפיו. ובדיעבד שכבר שחטו, יש להתיר, כדעת רוב

הפוסקים ומרן השלחן ערוך שהתירוהו מיד. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד נט]. ומיהו יש אומרים דהיינו דוקא בנולד עם הכנפים, דהיינו נוצה גדולה שעל גופו, שיש לה קנים, דכל עוף שלא גדלו כנפיו יש לאסור. [ילקו״י שם. שוב יצא לאור הליכות עולם חלק ה׳, ושם (עמוד רנב) כתב כמבואר כאן].

ב אין לשחוט גדיים וטלאים עד שיעברו עליהם שבעה ימים, ורק מיום שמיני והלאה כשר לשחיטה, שכל שלא שהה שמונה ימים בבהמה הרי זה כנפל. ואף אם עבר ושחט קודם ליל שמיני אסור באכילה. ואפילו אם יש סימנים שהגיעו לשבעה ימים, וכגון שצמחו להם שיניים או קרניים, אפילו הכי אין לסמוך להקל לשוחטם על פי סימנים בלבד. ואם ידוע שכלו לו חדשיו דהיינו תשעה חדשים לבהמה גסה, וחמשה חודשים לבהמה דקה, מותר מיד ביום שנולד. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד ס. יביע אומר חלק ז׳ דף קצז: יורה דעה סימן א׳. הליכות עולם חלק ה׳ עמוד רנד].

ג ולד של בהמה שצריך להמתין שלא לשחוט אותו עד שיעברו עליו שבעה ימים מיום שנולד, מכל מקום אין צריך שיהיו שבעה ימים שלמים ״מעת לעת״, אלא מקצת היום ככולו. ולכן אם נולד ביום ראשון שעה אחת קודם השקיעה, מותר לשחוט אותו בליל ראשון (במוצאי שבת) מיד לאחר ההבדלה. [הליכות עולם חלק ה׳ עמוד רפד].

ד אין סומכים על גוי בגדיים קטנים הנקחים ממנו, שאומר שהם בני שמונה ימים, ואין לשוחטם עד שיעברו עליהם שבעה ימים. [ואם יש סימנים ראה בסעיף הבא]. [איסור והיתר א׳ עמ׳ סא]

ה גדיים וטלאים ועגלים קטנים שאין ידוע אם מלאו להם שבעה ימים או לאו, ויש בהם סימנים שהגיעו לכלל שבעה ימים, וכגון שצמחו להם שבעה שיניים, או יותר, והקרנים חזקים שאי אפשר לתחוב הצפורן בתוכן, במקום שנהגו להקל לשחוט על סמך סימנים אלו, יש להם על מה לסמוך, וכל שכן שאם יש גם כן גוי מסיח לפי תומו שאומר שכבר עברו עליו שבעה ימים, שיש לסמוך עליו בזה לשחוט את הולד של הבהמה, בצירוף הסימנים הנ״ל, ואין צריך להמתין עד שיצא מכל ספק לפנינו, שיש כאן ספק ספיקא, שמא הוא בן שבעה ימים, ואם תמצא לומר שאינו בן שבעה ימים, שמא כלו לו חדשיו. ובצירוף סימנים ועדות הגוי מסיח לפי תומו, יש לסמוך על ספק ספיקא זה ולהתירם בשחיטה. אבל בלי סימנים אין לסמוך על אומד הדעת ומראית העין לקבוע שהוא בן שבעה ימים. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סא. יביע אומר חלק ז׳ חיו״ד סי׳ א-ב]

ו במה דברים אמורים בסתם עגלים [שיש להם סימנים], אבל כשידוע בבירור שאין להם שבעה ימים, אין הסימנים הנ״ל מועילים כלל להקל על פיהם, ושלא כדברי מי שמיקל בזה, באומרו שהסימנים מעידים שהוא בודאי בר קיימא וכבר כלו לו חדשיו. ואין דבריו נכונים, שבזה יש להחמיר. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סב. יביע אומר שם]

סימן טז – דין אותו ואת בנו

א אסור לשחוט את הבהמה, ואת בנה, ביום אחד, לא שנא אם שחט את האם תחלה ואחר כך רוצה לשחוט את בנה, או אם שחט את הבן תחלה, ואחר כך רוצה לשחוט את האם. ולא שנא בן או בת. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סב. הליכות עולם ח״ה עמוד רפה]

ב עבר ושחט את האם ואת בנה ביום אחד, מעיקר הדין הבשר מותר באכילה, כמו שסתם מרן בשלחן ערוך (סי׳ טז ס״ג), ואף לדעת האחרונים המחמירים לאסור את האחרון עד הלילה, משום קנס, זהו רק לשוחט עצמו, או לבעל הבהמה שנשחטה בשבילו, אבל לאחרים מותר. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד סג, יביע אומר ח״ו חיו״ד סי׳ ה׳. הליכות עולם ה׳ עמוד רפה].

ג איסור אותו ואת בנו נוהג דוקא בבהמה נקבה, שידוע שזה בנה ודאי, ולשחוט את האב (כשידוע שהבן ממנו הוא), ואחר כך הבן, יש ספק בדבר, אם דין זה נוהג אף בזכרים או לא, ולכן לא ישחט את שניהם ביום אחד, ואם עבר ושחט אינו לוקה, ומותר לאוכלם. [הליכות עולם ח״ה עמוד רפה]. ואחר שעבר זמן בין השמשות של רבי יהודה מיד, וכבר שחט את האב ביום, מותר לשחוט לכתחלה את הבן. [ילקו״י איסור והיתר א׳ עמ׳ סב. הליכו״ע פרשת תזריע אות ד׳]

ד מותר לשחוט את המעוברת, כי עובר ירך אמו הוא. ואם יצא העובר חי אחר שחיטת אמו, והפריס ע״ג קרקע אין שוחטין אותו ביום אחד, ואם שחט אינו לוקה.

ה יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה. כיצד הרי ששחט הראשון בתחלת ליל ד׳, לא ישחוט השני עד תחלת ליל ה׳. ואם שחט הראשון בסוף יום ד׳ קודם בין השמשות, שוחט השני בתחלת ליל ה׳. ואם שחט הראשון בבין השמשות של ליל ה׳, לא ישחוט השני עד ליל ו׳. ואם שחט ביום ה׳ אינו לוקה. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד סד]

ו אם שחט את האם ונתנבלה בשחיטה, אין איסור לשחוט את בנה באותו יום, אבל אם השחיטה היתה כשרה, ונטרפה, אסור לשחוט את בנה ביום אחד. [איסור והיתר א׳ עמוד סד]

ז היכא דאנו מחמירין ואוסרים הבהמה משום ספק נבלה, אין להקל לענין אותו ואת בנו, ואין לשחוט את בנו אחריו באותו יום. ובחיה ועוף יש להחמיר לכסות את דמו בלא ברכה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סה]

ח הלוקח בהמה, אינו צריך לחוש שמא נשחטה אמה או בנה היום, אבל על המוכר להזהיר הלוקח ולהודיעו אם שחט האם או הבן היום, או אם מכרה לאחר לשוחטה היום.

סימן יז – דין השוחט את המסוכנת

א השוחט בהמה בריאה ולא פירכסה [נתנענעה], הרי זו מותרת. אבל השוחט את המסוכנת ולא פירכסה כלל, הרי זו נבלה ואם אכלו מבשרה לוקין על זה משום נבלה. ואם פירכסה הרי זו מותרת. וצריך שהפירכוס יהיה בסוף השחיטה, אבל אם פירכסה בתחלה ולא בסוף, הרי זו נבילה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סה]

ב איזו היא בהמה מסוכנת, כל שהבהמה שכבה לארץ, ומעמידים אותה ואינה עומדת, אף שהיא אוכלת מאכל בריאות, הרי היא בכלל מסוכנת ואין לשוחטה. ואם אינה עומדת אלא אם מעמידים אותה ביד, יש אומרים דאינה בכלל בהמה מסוכנת, דסוף סוף עמדה על רגליה. אך דעת רוב האחרונים להחמיר בזה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סו]

ג גדולי החכמים לא היו אוכלים מבהמה שממהרים ושוחטים אותה כדי שלא תמות, ואף על פי שפירכסה בסוף השחיטה. ודבר זה אין בו איסור אלא כל הרוצה להחמיר על עצמו בדבר זה הרי זה משובח. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סו]

ד בהמה מסוכנת שגערו בה לעמוד ולא עמדה, והעמידוה בידים, והלכה ד׳ אמות, יש אומרים שעדיין היא בכלל מסוכנת ואסורה באכילה. ויש אומרים דכיון שהלכה ד׳ אמות כבר אינה בכלל מסוכנת, ויש להכשירה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סז]

ה אם העמידו בהמה מסוכנת בגערה או במקל, ועמדה, אפילו אינה אוכלת כלל הרי זו בחזקת בריאה ומותרת אפילו לא פירכסה כלל. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סז]

ו בהמה מסוכנת שאינה יכולה לעמוד בגלל מאכל הגורם לה שלא לעמוד, הרי היא בכלל בהמה מסוכנת ואין לשוחטה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סז]

ז עופות שמביאים אותם מן הדרך, וקושרים את כנפיהם ורגליהם, ולפעמים מחמת הקור אינם הולכים ברגליהם, וגם יש מהם המתים מחמת הקור, הרי אלו בחזקת מסוכנים וצריכים פירכוס. אולם בדיעבד אף אם נודע שעל ידי שהוליכוה בקור כשהיא קשורה נצטמקו איבריה ולא תעמוד מאליה זמן מה, ושחטוה אז ולא ראה שום פירכוס, כיון שלא ראה בה שום ריעותא אין לחוש בזה. אך בקשורה חזק דאיתחזק מיתה על ידי זה, הרי זו בכלל מסוכנת גמורה, אף אם לא היה שום ריעותא אחר שחיטה בדם קרוש, כל שלא נראה בה שום פירכוס. אך על ידי פירכוס הכל מותר. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד סז]

ח בהמה שהוחזקה למסוכנת על ידי ששכבה לגמרי ולא יכלה לעמוד מאליה, והעמידוה בידים, ואחר כך שוב שכבה לארץ ועמדה מאליה, יצאה מכלל מסוכנת. וזה דוקא כשהעמידה השניה באה לאחר ששכבה לארץ לגמרי, אבל אם עמדה לאחר כריעה לבד, לא יצאה מכלל מסוכנת. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סח]

ט השוחט את המסוכנת צריך שידע קודם השחיטה שהיא מסוכנת, כדי שיתן אל לבו את סימני המסוכנת להתירה. אבל אם לא ידע שהיא מסוכנת, אף על פי שיאמר אחר כך שראה כל הסימנים הצריכים למסוכנת אינו נאמן. ויש אומרים שאם נודע לו תיכף אחר השחיטה שזו היתה בהמה מסוכנת, יש להאמינו שראה אותה מפרכסת בסוף השחיטה. אבל אם נודע לו הדבר אחר זמן מה אינו נאמן לומר שהבהמה פירכסה בסוף השחיטה. ויש חולקים ומחמירים גם אם נודע לו מיד אחר השחיטה שהיא מסוכנת. [או״ה שם עמו׳ סח]

י אם שחט את המסוכנת בלי שידע שהיא מסוכנת, ובא עד אחד והעיד שראה אותה מפרכסת מיד בסוף השחיטה, נאמן. ואפי׳ אשה נאמנת על זה, ובהמה זו מותרת באכילה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סט]

יא השוחט את המסוכנת לא יברך על השחיטה, אלא ישחוט אחרת עמה, ויכוין בברכתו לפטור גם את המסוכנת. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סט]

יב בהמה ששחטו אחרת בפניה, וכן עוף ששחטו עוף אחר בפניו, עלולה הריאה שלהם להצטמק מרוב פחד, ולכן כשבאים אנשים רבים לשחוט העופות שבידיהם, כגון בערב יום הכפורים, יסתיר השוחט את העופות האחרים לבל יראו בשחיטת העופות שבידו. ומכל מקום אם עבר השוחט ושחט העוף בפני שאר העופות, אינו צריך לבדוק הריאה של העופות האחרים, אף כשנשחטו לאחר איזה ימים, ורק אם במקרה מצאו שצמקה ריאתם,

ויודעים ששחטו עוף בפניהם, הרי הם טריפות. אבל אם צמקה הריאה של הבהמה והעוף מחמת פחדם ששמעו רעמים או קול שאגת אריה, כשרות. [הליכות עולם חלק ה׳ עמוד רנא].

סימן יח – דיני בדיקת הסכין

א צריך לבדוק הסכין קודם שחיטה, שאם שחט בסכין שיש בו פגימה, אפילו כל שהוא, הרי זו נבלה. ואם לא בדק לא ישחוט, ולא יסמוך על מה שיבדוק אחר השחיטה. אך בדיעבד אם עבר ולא בדק את הסכין בתחלה, ובדקה לאחר שחיטה ומצאה יפה, שחיטתו כשרה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד סט]

ב בתחלת השחיטה בודקים את הסכין בכל י״ב בדיקות, ונוהגים כיום לבדוק רק אטופרא, ולא על הבשרא, כי אין בקיאים בהרגשה כיום. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד עא]

ג השוחט הרבה בהמות בזו אחר זו, יש אומרים שחייב לבדוק בין כל בהמה ובהמה, אף אם יסכים בדעתו, שאם הסכין תמצא אחר כך פגומה, יאסור את כל מה ששחט מאז בדיקתו האחרונה. ויש אומרים שאם מסכים לאסור כל מה ששחט, אינו צריך לבדוק בין כל שחיטה ושחיטה. והמנהג כיום בשחיטות המהודרות לבדוק אחר כל בהמה ובהמה. אלא שמסתפקים בבדיקה של הולכה והבאה, וגם מהצדדים. ויש שנותנים לשוחט השני, העומד בסמוך אליו, שגם הוא יבדוק את הסכין, ולא מסתפקים בבדיקת השוחט בלבד. וכל שכן שאם הרגיש השוחט שנגע בעת השחיטה במפרקת של הבהמה, שאז בודקים את הסכין מיד. ובשחיטת עופות, המנהג כיום בשחיטות המהודרות לבדוק את הסכין כל 5-7 דקות, אך בשחיטות הרגילות יש הבודקים את הסכין אף לאחר כ- 15 דקות, שהוא אחר כל קו יצור. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד עב]

ד אף על פי שבדק הסכין קודם השחיטה, צריך לחזור ולבדוק אחר השחיטה. והני מילי כשהסכין לפנינו, אבל אם הסכין נאבדה שחיטתו כשרה, הואיל ובדקה קודם שחיטה. ואפילו שחט בה הרבה זה אחר זה. ואם נגע בעצם המפרקת של אחת מהן, יש להחמיר ולחוש לכל אותן שנשחטו אחר כך. ואף אותה בהמה שנגע בה במפרקת אסורה. [שם עמ׳ עד]

ה השוחט בסכין בדוקה כדת, ואחר שחיטה מצא בה פגימה, יש לחוש שמא בעור התרנגולת נפגמה, והסימנים נשחטו בסכין פגומה, הילכך התרנגולת ״ספק נבלה״, ואסורה. ואפילו אם הסכין נגע בעצם המפרקת, אין תולין לומר שהסכין נפגמה מהעצם, אלא חיישינן שמא כבר בעור נפגמה, ונמצא ששחט בסכין פגומה. והדין כן אפילו בעוף. ומכל מקום אם מצא בה ביצה, מותרת, מפני שאיסור ביצת נבלה הוא רק מדרבנן, וספקא דרבנן לקולא. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד עה. שוב יצא לאור הליכות עולם ח״ו, ושם (עמוד רנב) כתב כדברינו]

ו יש לאסור לבדוק סכין של שחיטה, על ידי ציפורן זרה העשויה מפלסטיק, המלבישים אותה על ציפורן היד, ובודקין בה את הסכין, ושוחט הבודק סכין על ידי ציפורן זרה יש להזהירו שהדבר אסור בהחלט, ואם יסרב לשמוע יש להדיחו ולסלקו ממשרתו כשוחט, אף שאין לו פרנסה אחרת. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד עו. יביע אומר ח״ו חיו״ד סי׳ א׳]

ז יש אומרים שאין לשחוט בכפפות, מחשש שמא על ידי כך לא ישחט כדין. ובפרט בכפפות עבות, שקשה לעשות בהם מלאכה, ויש לחוש שלא ידע אם דרס במשהו. אולם בכפפות דקות שהשוחט רגיל בהן, ויודע ששוחט בהן כהוגן, יש להקל לשחוט בהן, אם עושה כן מפני הלכלוך או הצינה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד עו]

ח סכין שחיטה שבדקנוהו ולא מצאנו בו שום פגם הנראה לעין חדה ובריאה, אבל על ידי מיקרוסקופ נראות פגימות רבות בסכין, אין לחוש לזה כלל, ומותר לשחוט לכתחלה בסכין כזה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד עז. יחוה דעת חלק ד׳ סוף סימן מז]

ט השוחט עופות ביום טוב צריך לבדוק את הסכין קודם השחיטה ולאחריה, כדי להעמיד הדבר על בוריו בהכשרת השחיטה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד עז]

י סכין של שחיטה שנקנה מגוי, אין צריך להטבילו מעיקר הדין. והרמ״א כתב, דטוב לטובלו בלא ברכה. והמחמיר להטבילו תבוא עליו ברכה, אך אין זה אלא מצד חומרא. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמ׳ עז. יביע אומר ח״ה חאו״ח סי׳ מב אות ד׳ דף קמו.]

יא השוחט עופות ביום טוב צריך להשחיז הסכין ולהכינה לשחיטה מערב יום טוב, אבל ביום טוב אסור להשחיז את הסכין אף על פי שהוא לצורך אוכל נפש. [ילקו״י שם עמוד עח.]

יב השוחט עוף ביום טוב יש אומרים שאסור לו לשפשף את הסכין ביום טוב על כף ידו או בגדו, כדי לחדדו ולחתוך בו ביום טו ב. ויש חולקים ומתירים. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד עח. יביע אומר חלק ו׳ חאו״ח סימן לח אות ה׳, דף קטז:]

סימן יט – דיני ברכת השחיטה

א השוחט צריך שיברך קודם השחיטה: אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה. ואם שחט ולא בירך, שחיטתו כשרה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד עט]

ב צריך ליזהר מלדבר בין ברכה לשחיטה, ולכתחלה יזהר שלא ידבר גם בדבר שהוא מצרכי השחיטה, אך אם דיבר בצרכי השחיטה, לא חשיב הפסק. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד פא]

ג במקום שגזרו העכו״ם לומר לפני שחיטת בהמות דברי שבח לה׳ בשפה לועזית, אין להקל לעשות כן בין הברכה לשחיטה, משום הפסק, ולכן אם העכו״ם עומדים על כך שיאמרו כן סמוך לשחיטה ממש, צריך השוחט לברך על עוף אחד, בתחלת היום, ויכוין לפטור את כל הבהמות שישחט באותו יום, וישחטם בלא ברכה. [ילקו״י איסור והיתר א׳ עמ׳ פד]

ד מותר לשחוט במקום מטונף ומלוכלך, אלא שצריך לברך בחוץ במקום נקי, ומיד אחר הברכה יכנס למקום השחיטה ללא אומר ודברים, וישחט. ומה ששוחט ומכוין לקיים מצות ״וזבחת״ במקום מטונף, אין בזה חשש, שבהכשר מצוה לכולי עלמא אין צריך שיעשו במקום נקי. וכיום נוהגים בבתי המטבחיים להתרחק ד׳ אמות מהלכלוך והריח, ומברכים, וניגשים מיד למלאכת השחיטה. [ילקו״י שם עמוד פה. יבי״א ח״ו חיו״ד סי׳ כט אות ד]

ה השוחט להאכיל פועלים גויים, או השוחט שחיטה כשרה לכלבים, יש מי שאומר שאין לו לברך. ויש אומרים שיברך על השחיטה, אף אם אין בדעתו לבודקה, שהרי בידו לאכול משחיטתו אם ירצה, ולכן יש לו לברך. והוא הדין בשוחט עוף ואינו צריך אלא לדמו. וכן השוחט את המסוכנת שאין דעתו לאכול ממנה, נחלקו הפוסקים אם מברך על השחיטה, וספק ברכות להקל. אבל על כיסוי הדם מברך בכל אופן. [וראה עוד להלן סימן לה סעיף יב, בדין שחיטה לצורך גויים]. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד פה. יחו״ד ח״ו סי׳ נ׳ בהערה]

סימן כג – דיני שהייה בשחיטה

א כל שוחט שאינו יודע הלכות שחיטה, אסור לאכול משחיטתו, ואלו הן, שהייה, דרסה, חלדה, הגרמה, ועיקור. וכן צריך השוחט לדעת בדיקת הסכין, ובדיקת הסימנים אחר השחיטה, בדיקת העצמות בגפיים ובצומת הגידין כשיש ריעותא. [ילקו״י איסור והיתר א׳ עמ׳ פז]

ב שהייה כיצד, הרי שהתחיל לשחוט, והגביה ידו קודם שיגמור השחיטה ושהה בין בשוגג בין במזיד, בין באונס בין ברצון, ובא הוא או אחר וגמר השחיטה, אם שהה כדי שיגביה הבהמה וירביצנה וישחוט, שחיטתו פסולה. ושיעור שהייה בעוף, הוא כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט. ויש אומרים דשיעור שהייה בעוף הוא כדי שחיטת רוב סימן אחד בעוף, ולדבריהם יש ליזהר כשהתחיל לשחוט בעוף וחתך מעט עד שהדם יוצא, והגביה סכינו מהצואר, שלא יגמור השחיטה, לפי שיש לחוש שמא שחט משהו מהושט. ואפילו לא הגביה סכינו אלא מעט, יש לחוש מפני ששהיית העוף מועטת מאד, דכדי שחיטת רוב סימן אחד בעוף הוא נעשה מהר. ואפילו אמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כי אם העור, אין סומכין עליו, כיון שיצא הדם. ולענין מעשה, יש להחמיר כסברא זו, אלא אם כן הוא שעת הדחק או הפסד גדול, שאז יש לסמוך על סברא ראשונה. והמנהג כיום להטריף כל שהייה אפילו משהו, בין בעוף ובין בבהמה, לפי שאי אפשר לצמצם בשיעור שהייה, וכן ראוי לנהוג. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמו׳ פז. ש״ע סי׳ כג סעיף ב׳. ילקוט יוסף איסור והיתר כרך ב׳ במבוא, קול תורה אב תשס״ג עמ׳ מג].

ג אחר ששחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה, אין שהייה פוסלת, ולפי זה אין שהייה בקנה בעוף כלל. ויש מי שאומר שכל שלא נגמרה שחיטת כל שני הסימנים פוסלת שהייה. ולכתחלה יש ליזהר לחוש לדבריו. [ש״ע סי׳ כג ס״ה. ילקו״י איסור והיתר ב׳ שם, וקול תורה שם].

ד צריך ליזהר כשאדם שוחט וחס על העור, שלא יעשה בו קרע גדול, ושוחט בראש הסכין ומתכסה מהעור, אמנם אם שוחט באמצע הסכין אין לחוש אם ראשו מתכסה בעור. ויש מי שמחמיר גם בזה, ויש לחוש לדבריו לכתחלה. [ש״ע שם ס״ט. ילקו״י וקול תורה שם].

ה שוחט בהמה שחתך העור בלבד ולא יצא דם, ואחר שסילק ידו התעשת ומיד שחט וסיים שחיטתו כדת, מכיון שמתחלה לא חתך אלא את העור בלבד, ולא יצא דם, אע״פ שהמנהג להטריף שהייה כל שהוא בשעת שחיטה, מכל מקום כאן לא חשיב שהייה כל שהוא להטריף הבהמה, ויש להתירה אפי׳ בלא הפסד מרובה. [יביע אומר ח״ט חיו״ד סי׳ ב׳ עמוד רעא].

ו השוחט לחולה שיש בו סכנה בשבת, כפי הדין, ושהה כל שהוא, אין להטריף את הבהמה או העוף, שבזה אנו הולכים אחר עיקר הדין ולא אחר המנהג. [יביע אומר שם עמו׳ רעא].

דין תלישת נוצות קודם השחיטה

א יש להזהר שלא יתלוש בידו נוצות העוף במקום שחיטה, כי יש לחוש שיצא דם מהעור ושמא ינקב הושט, אלא ילחלחם ויסלקם לצדדים. ובודאי שאין חילוק בזה בין ציפורים ויונים, ובין תרנגולים רכים. אולם אם אי אפשר לשחוט בלא זה, יעשה כן בזהירות באופן שלא יוציא דם מהעור. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד פח]

ב גם ביום טוב מותר למרוט את הנוצות של העוף קודם השחיטה, אם אי אפשר לשחוט בלא זה. [וכבר ביארנו שאם אפשר לשחוט בלא מריטת הנוצות, יש להמנע ממריטת הנוצות הן ביום טוב והן בחול]. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צ]

ג יש נוהגים להרטיב את הנוצות בחומר כימי [הנקרא פוילטרי סקאלדינג חימי] כדי להקל את המריטה, ונכון להחמיר בזה מכמה חששות. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צא]

סימן כד – דיני דרסה חלדה הגרמה ועיקור

א דרסה כיצד, כגון שהניח הסכין על הצואר ודחק וחתך למטה כחותך צנון או קישות, הרי זו פסולה. ואין צריך לומר שאם הכה בסכין על הצואר כדרך שמכין בסייף, וחתך הסימנים בבת אחת, דפסולה. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צא]

ב לכתחלה צריך לשחוט בהולכה והובאה, אף על פי שהסכין ארוך כמה צוארים. ואם שחט בהולכה או בהובאה בלבד, אם יש בסכין כמלא צואר וחוץ לצואר כמלוא צואר [העור והמפרקת], כשרה, ואם לאו פסולה, שכל שאין בו כשיעור הזה אי אפשר לשחוט בלא דרסה על ידי הולכה או הובאה לבד. ואם הוליך והביא אפילו שחט באיזמל כל שהוא כשרה. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צב]

ג חלדה כיצד, כגון שהכניס הסכין בין סימן לסימן, בין ששחט התחתון כהלכתו מלמעלה למטה, וחזר והוציאו ושחט העליון, בין ששחט העליון ממטה למעלה שלא כהלכתו, פסולה. ואסור לשחוט הכבש לבדו על ברכיו, בלי סיוע אחר, וכן אסור לרכב עליו ולשחוט הסימנים מלמטה למעלה, שהרי זה דרסה, שהצואר מכביד על הסכין, אם לא על ידי קשירת ראשו למעלה לדבר מה על ידי חבל. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צב].

ד הגרמה כיצד, זה השוחט בקנה למעלה במקום שאינו ראוי לשחיטה, או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה, ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמרה שם. אבל אם שחט רוב חלל הקנה במקום שחיטה, והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמר שם חתיכת כל הקנה, כשרה. והוא הדין אם שחט רוב שנים בבהמה במקום שחיטה, והשלים השחיטה בהגרמה או בדרסה כשרה. ויש מי שפוסל בדרסה, ויש לחוש לדבריו לכתחלה. וכתבו האחרונים, דהמנהג כיום להחמיר בין בדרסה בין בהגרמה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא, בין בקנה בין בושט. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צג].

ה עיקור כיצד, כגון שנעקר הקנה או הושט מהלחי ומהבשר, ונשמט אחד מהם או שניהם קודם גמר שחיטה, אבל אם שחט אחד בעוף או רובו ואחר כך נשמט השני שחיטתו כשרה. נשמט אחד מהם ואחר כך שחט את השני, שחיטתו פסולה. וכתב הרמ״א, ואנו נוהגים להטריף כל עיקור, בין במיעוט בתרא בין במיעוט קמא. ודוקא לאחר שנשחט, אבל בחייו כשר, אלא שאין שחיטה מועלת בו. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צג].

סימן כה – לבדוק הסימנים אחר השחיטה

א השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה, אם נשחטו רובן, או שיראה בשעת שחיטה שהם שחוטין רובן. ואם לא ראה שרובן שחוטין, אסור. ויש מי שאומר שצריך לראות שהם שחוטין במקום שחיטה בלא הגרמה. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צד].

ב נשחט כראוי ובא זאב ונטל בני מעיה, והחזירן כשהם נקובים, כשרה, ולא חיישינן שמא במקום נקב ניקב. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צד].

ג חתך מבהמה לאחר שנשחטה כראוי, ועודה מפרכסת, אסור לאכול ממנה עד שתמות הבהמה. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צד].

מתי השוחט נפסל לשחיטה

[ראה עוד לעיל עמוד תנג].

א שוחט של העיר שמשתתף במשחק הגרלה האסור על פי הדין, אף על פי שאינו נפסל לעדות או לשחיטה משום כך, כיון שיש לו אומנות אחרת, מכל מקום כיון שהדבר מכוער ששוחט העיר עושה איסור זה של שחוק בקוביא בפומבי, יש כח ביד הקהל למחות בידו ולהעבירו מתפקידו אם רוצים, אם

לא ימנע עצמו מכאן ולהבא מעסק זה לגמרי. כי יכולים לומר לא בעינן שיהיה שוחט העיר שלנו עוסק בעסק ביש זה, אף שאינו נפסל מדינא. [יביע אומר חלק י׳ דף שמו טור ב׳].

ב שוחט ובודק שטעה והתיר טרפות לישראל, ואחר כך נודע לו שטעה, ומבקש תיקון לנפשו על זה, יש אומרים שאיסור הטרפות הן מצד סירכא, והן מצד שאר מיני טרפות, הכל אסור מן התורה, וצריך תיקון כמי שעבר על איסורי תורה. ואמנם נראה דלאו מילתא פסיקתא היא, שיש אומרים שרוב בהמות כשרות, אלא שאנו לא בקיאים בבדיקה, ומצד החומרא אנו מחמירים בהרבה טרפות, ואינו איסור תורה. [יביע אומר ח״י חיו״ד דף שנט טור ב].

ג שוחט שנמצאת סכינו פגומה בשעת שחיטה, וגם פעל על ידי גוים לאיים על הרב מרא דאתרא, אין ראוי שהרב ינדה אותו, אלא ראוי לרב למשוך ידו מלדונו, וימסרנו לבית דין שבעירו, שהם ידונו אותו כמעשיו. [יביע אומר חלק י׳ חלק חושן משפט סימן ב עמוד תנז. שי״ל שהשוחט נחשב לשונא שפסול לדונו, ולכן ימסור דינו לבית דין שבעירו].

סימן כח – דיני כיסוי הדם

א השוחט חיה או עוף צריך לכסות את דמו בעפר. וזו מצות עשה מן התורה. ולפיכך קודם שישחט מצוה שיכין עפר תיחוח למצות כיסוי הדם מיד. ואין מצוה זו נוהגת בבהמה. ולכן השוחט בהמה אין צריך לכסות את הדם. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד צה. ואם שור הבר דינו כבהמה לענין כיסוי הדם, ראה ביביע אומר ח״ד חיו״ד סימן כג אות ו׳, ובמאור ישראל עירובין מו:].

ב קודם שמכסה את הדם מברך: ״ברוך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על כיסוי הדם בעפר״. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צו. יביע אומר חלק ב׳ יורה דעה סימן ב׳ אות ג׳ וחלק ו׳ חלק יורה דעה סימן ב׳]

ג השוחט לראשונה בחייו, או המקיים מצות כיסוי הדם לראשונה בחייו, אינו מברך שהחיינו. ויש הלובשים בגד חדש ומברכים עליו שהחיינו ופוטרים את המצוה שעושים לראשונה בחייהם. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד צט. שארית יוסף ח״א עמוד תנב]

ד אם יש לו כמה עופות לשחוט, יכול השוחט ויתר בני ביתו לברך כל אחד על כיסוי דם על כל שחיטה בפני עצמה. ויש אומרים שצריך שיתן להם רשות לכסות הדם, שהרי זו מצוה השייכת לבעל העוף. ויש אומרים שזו מצוה על השוחט ולא על בעל העוף. [שם עמ׳ צט]

ה צריך שיהיה למטה עפר. וצריך להזמין את העפר בפיו. ואם שחט ולא היה עפר למטה, צריך לגרור הדם וליתנו בעפר, ולכסות עפר תיחוח עליו. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד ק]

ו מכסה בידו, או בסכין, או בכלי אחר, אבל לא ברגלו, כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קא]

ז מי ששחט הוא שיכסה, ואם השוחט לא כיסה וראהו אחר, חייב לכסות את הדם. [שם].

ח שחט מאה עופות או מאה חיות, או ששחט עוף וחיה במקום אחד, כיסוי אחד מועיל לכולם. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קב]

ט יש לגעור בשוחטים שתיכף לאחר שחיטה מוסרים את העוף למורט הנוצות, או לבעלים, מבלי להטיף אפילו טיפת דם אחת לתוך העפר, כי על ידי זה מבטלים מצות כיסוי הדם, ובפרט שיש אומרים שהעוף אסור באכילה אם ביטל ממנו מצות כיסוי הדם. ואף שאין דבריהם עיקר להלכה, מכל מקום העוברים על זה במזיד יש לאיים עליהם שיעבירום ממשרתם אם ימשיכו במנהגם זה. [איסור והיתר א׳ עמוד קב. יבי״א ח״ב יו״ד סי׳ א׳]

י לכתחלה ראוי ונכון לשוחטים לכסות את הדם בעפר תיכף לאחר שחיטת העוף, ועל כל פנים יהיה זה בתוך חצי שעה לשחיטת העוף הראשון, ולא לאחר מכן. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד קג. יביע אומר חלק ב׳ חלק יורה דעה סוף סימן א׳]

יא טוב ליזהר לכתחלה שלא לדבר ולהפסיק בין השחיטה לכיסוי הדם. אבל מעיקר הדין מותר לדבר בין השחיטה לכיסוי, דהכיסוי הויא מצוה בפני עצמה. [איסור והיתר א׳ עמוד קג]

יב דעת גדולי הפוסקים שמותר לאכול מבשר עוף שנשחט וטרם כיסה את דמו. [ואף אם ברור לו שלא כיסו את דמו], כי אין כיסוי הדם מעכב האכילה. ולפיכך במקומות שאין שוחטי העופות מכסים את העפר עד לעת ערב, מותר לאכול מן העוף לפני הכיסוי. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד קג, יביע אומר חלק ב׳ חלק יורה דעה סימן א].

יג לכתחלה ראוי ונכון לכסות את כל הדם בעפר, ורק דם שעל גבי הסכין, וכן דם הניתז, אין צריך לכסותו, שמאחר שיש בזה טירחה יתירה, לכולי עלמא פטור מלכסות. [ילקוט יוסף חלק ח׳ איסור והיתר כרך א׳ עמוד קד. יביע אומר חלק ב׳ חלק יורה דעה סימן ב׳ אות ד-ה].

יד אם נתכסה הדם על ידי הרוח וכדומה, אם נשאר דם שאינו מכוסה, יש לכסותו בברכה. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קה. יביע אומר ח״ב חיו״ד סי׳ ב׳ אות א]

טו השוחט על גבי עפר תיחוח, אף על גב שהטיפות הראשונות נבלעים בתוך העפר ומתכסים, מכל מקום אם רוצה לברך על כיסוי בעפר, על שאר דם הגלוי, יש לו על מה שיסמוך, שעדיין נחשב עובר לעשייתן, כיון שמצוה מן המובחר לכסות את כל הדם. ופוק חזי מאי עמא דבר. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קו. יביע אומר ח״ב חיו״ד סי׳ ב׳ אות ד- ה]

טז אם בשעה ששחט היה רוח, והיה עומד ומצפה שהרוח תכסה את הדם בעפר, אפילו חזר אחר כך ונתגלה, יש אומרים שפטור מעיקר הדין מלכסותו. [איסור והיתר כרך א׳ עמוד קו]

יז צריך לבדוק הסימנים והסכין קודם הכיסוי, כדי שלא יבוא לידי ברכה לבטלה. וכן השוחט חיה לא יכסה עד שיבדוק הריאה. והשוחט ונתנבלה בידו, או ששחט ונמצאת טריפה, פטור מלכסות. ואם נמצאת ספק טריפה מכסה בלא ברכה. והוא הדין לכל פיסול מחמת הספק. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קז].

יח וכן חרש שוטה וקטן ששחטו ואין אחרים רואים אותם, חזקה ששחיטתן מקולקלת ופטורה מכיסוי. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קז].

יט אם אין לו עפר לכסות, יכול לכסות בנסורת של עצים, או נסורת של חרשים וזהב שחוק, שנאמר בו: ועפרות זהב לו. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קח].

כ השוחט אף על פי שאינו צריך אלא לדם בלבד חייב לכסות, כיצד יעשה, נוחר או מעקר כדי שיפטר מכיסוי. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמוד קט].

כא השוחט לחולה [שיש בו סכנה] בשבת לא יכסה את הדם, אפילו אם יש לו דקר נעוץ מבעוד יום. ובמוצאי שבת אם רישומו ניכר יכסנו. ואפילו אם היה לו אפר מוכן לכסות בו צואה, אין לכסות הדם בשבת. ולכן השוחט לחולה בשבת לכתחלה ישחט תוך כלי כדי שהדם לא יבלע בקרקע, ויתן בו מעט עפר מוכן מער״ש. [ילקו״י איסור והיתר כרך א׳ עמו׳ קט].

כב אין לשחוט עוף ביום טוב אלא אם כן הכין עפר מערב יום טוב, כדי שיוכל לכסות את דמו, וצריך להיות גם כן עפר מוכן למטה, על ידי שיזמינו בפיו לצורך כיסוי הדם. [שם].

כג גדול ששחט אין לו לכבד את הקטן במצות כיסוי הדם, אלא יכסה בעצמו. אבל אם עבר הקטן וכיסה את הדם, יצא ידי חובת כיסוי, ואפילו אם חזר הדם ונתגלה על ידי הרוח, אינו חייב לכסותו. [ילקו״י דיני חינוך קטן עמוד רנז].